

Сергієнко Анна

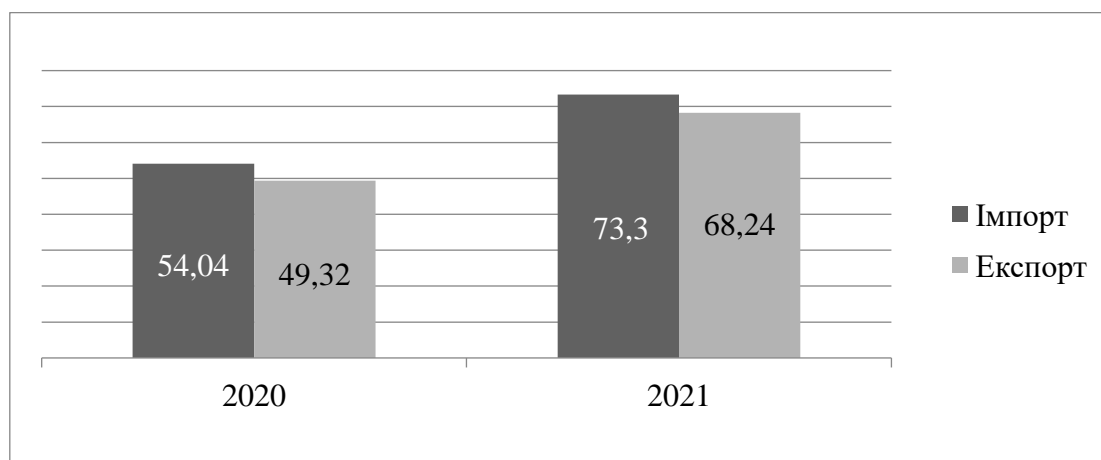
*студентка факультету агротехнологій та економіки,
спеціальність «Менеджмент»,*

Дворник Інна

*к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту та аграрної економіки
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»*

ВІЙНА В УКРАЇНІ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ГЛОБАЛЬНУ ПРОДОВОЛЬЧУ БЕЗПЕКУ

Сільське господарство є стрижнем сучасної економіки України, яка, у свою чергу, є вагомою складовою продовольчої безпеки світу. Кожна п'ята тонна української пшениці йде на випічку хліба та хлібопродуктів у країнах Близького Сходу, Африки та Південно-Східної Азії. Близько 20% експортованої кукурудзи годує тваринництво та птахівництво Італії, Іспанії та Португалії. Лише за 2021 рік приріст виробництва у сільському господарстві України склав 14,4%, що є найвищим показником серед інших галузей, а відповідна агропродовольча продукція зайняла близько 41% від загального експорту [1]. Тобто внесок України у світовий продовольчий ринок 2021 року еквівалентний харчуванню близько 400 млн осіб (без урахування населення країни) [4]. Крім того, у 2021 році Україна увійшла до складу Комітету із Всесвітньої продовольчої безпеки ООН, тобто держава уже є гарантом продовольчої безпеки в багатьох країнах світу завдяки традиційно потужному продовольчому експорту [6]. Україна є світовим лідером експорту зернових, соняшникової олії, меду, курятини та інших продуктів харчування. За даними Держмитслужби, експорт товарів з України в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшився на 18,9 млрд дол (на 38,3%). Імпорт товарів зріс на 19,3 млрд дол (на 35,6%). Таким чином, негативне сальдо зовнішньої торгівлі товарами в 2021 році становило 5,1 млрд дол (у 2020 році – 4,72 млрд дол.) (рис.1), а зростання дефіциту торгівельного балансу в кінцевому рахунку призводить до дефіциту державного бюджету.

Рис. 1. Зовнішня торгівля України, млрд дол.

**Discussion panel 1 «Global Issues: Food Security.
The importance of agriculture in solving global problems of mankind»**

Щодо структури експорту, то більш за все у 2021 році Україна продала на зовнішніх ринках чорних металів (20,46%); зернових (18,10%); жирів та олій тваринного або рослинного походження (10,33%).

Таблиця 1

Позиції українського експорту у 2021 році в грошовому вимірі [5]

Позиція	Млрд дол.	Найбільші країни-партнери
Залізна руда	6,91	Китай, Чехія, Польща
Олія соняшникова	6,40	Індія, Китай, Нідерланди
Кукурудза	5,89	Китай, Іспанія, Нідерланди
Пшениця	5,07	Єгипет, Індонезія, Туреччина
Напівфабрикати зі сталі	4,09	Італія, Туреччина, Домініканська республіка
Плоский прокат з вуглецевої сталі	3,74	Туреччина, Польща
Чавун у чушках	1,64	США, Італія, Туреччина
Кабелі	1,59	Німеччина, Польща, Румунія
Ячмінь	1,28	Китай, Туреччина, Саудівська Аравія
Феросплави	1,04	Туреччина, Італія, Китай

Воєнні дії, що наразі ведуться РФ на території України, вкрай негативно вплинуть на функціонування продовольчих систем; очікуються, зокрема, такі їх наслідки [2]:

1. Порушення цілісних ланцюгів постачання продукції сільського господарства та харчових продуктів, а також діяльності щодо створення доданої вартості в АПК, пов'язаної із виробництвом, переробкою, розподілом, споживанням й утилізацією харчових продуктів.

2. Зрив посівної кампанії, що є особливо загрозливим, зважаючи на високі світові ціни на газ і, відповідно, мінеральні добрива. Активні бойові дії наразі відбуваються в тих областях, де вирощують більшу частину пшениці. Сукупно це призведе до зменшення врожайності, зборів і експорту зернових. Міністерство сільського господарства США (USDA) знизило прогноз експорту української кукурудзи у 2022 маркетинговому році одразу на 6 млн т (-18%), порівняно з лютневим прогнозом, а пшениці – на 4 млн т (-16,7%) [3].

3. Ускладнений експорт української продукції на зовнішні ринки через блокування портів України з боку РФ. Останні роки Україна експортувала близько 40-45 млн т зернових та декілька мільйонів тонн соняшникової олії на рік, що складає близько 60 % сільськогосподарської продукції. Відповідно, основний шлях експорту продукції пролягав через українські порти: Одесу, Миколаїв, Маріуполь. Тому на сьогоднішній день український аграрний експорт повністю зупинений, адже Росія з початку війни заблокувала всі морські шляхи, а компенсувати це іншими шляхами, наприклад, у вигляді автологістики або залізниці не вийде. Адже щомісяця Україна має експортувати близько 5 млн т зернових та олійних культур, а можливості залізниці сягають десь 500-600 тис. т на місяць.

4. Економічні труднощі аграрного бізнесу в Україні. Зараз в Україні є технології зберігання зерна, проте це не вирішує питання ліквідності товару українських фермерів. Якщо не буде можливості для експорту, тобто фермери не відвантажать зерно та не отримають за нього виручку, восени ніхто не зможе провести посівну і більшість фермерів будуть визнані банкрутами.

5. Нестача ресурсів, паливно-мастильних матеріалів, які аграрії передали на забезпечення військових дій, відсутність поставок засобів захисту рослин та добрив, насіннєвого матеріалу, проблеми з логістикою, подорожчання ресурсів, нестача працівників, відсутність фізичної можливості проводити польові роботи.

Такі наслідки призведуть до виникнення серйозних загроз глобальній продовольчій безпеці, у тому числі до подальшого підвищення світових цін на продовольство та його фізичної нестачі; глобального стрибка інфляції, якою передусім буде вражено країни з малорозвинутою нестабільною економікою на Близькому Сході та в Північній Африці, що тільки сприятиме проблемі глобального голоду.

Відтак для вирішення питання продовольчої безпеки світу та мінімізації виявів глобальної продовольчої кризи необхідно якнайшвидше захистити і підтримати виробництво сільськогосподарської продукції в Україні в умовах воєнного стану, а також активізувати співпрацю з міжнародними й міжурядовими організаціями, зокрема ФАО, щодо трансформації продовольчих систем. Такі дії мають сприяти надійному забезпеченню населення світу, зокрема України, продовольством, підвищенню економічної й фізичної доступності харчових продуктів, недопущенню зривів експортних контрактів сільгосппродукції.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.04.2022)
2. FLASH APPEAL UKRAINE. OCHA. 02.03.2022. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Ukraine%20Flash%20Appeal%202022.pdf> (дата звернення: 17.04.2022).
3. Ukraine Agricultural Production and Trade. *Foreign Agricultural Service U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE (USDA)*. April, 2022. URL: <https://www.fas.usda.gov/sites/default/files/2022-04/Ukraine-Factsheet-April2022.pdf> (дата звернення: 20.04.2022).
4. Міністерство аграрної політики та продовольства України: веб-сайт. URL: <https://minagro.gov.ua/news/za-2021-rik-ukrayina-zbilshila-zovnishnotorgovelnij-obig-sg-produkciyi-ta-prodovolchih-tovariv-roman-leshchenko> (дата звернення: 25.04.2022).
5. Сировинна економіка. Що купувала і продавала Україна в 2021 році: *БІЗНЕС ЦЕНЗОР, Макроекономіка*, 20.01.2022. URL: https://biz.censor.net/resonance/3310713/syrovynna_ekonomika_scho_kupuvala_i_prodavala_ukrayina_v_2021_rotsi (дата звернення: 15.04.2022).
6. Україна увійшла до Комітету продовольчої безпеки ООН: *новини «AgroPolit»*, 09.02.2022. URL: <https://agropolit.com/news/19610-ukrayina-uviyshla-do-komitetu-prodovolchoyi-bezpeki-oon> (дата звернення: 25.04.2022).